

Özgin araştırma

COVID-19 Pandemi Sürecinde Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Pandemiye İlişkin Algılarının İncelenmesi

S. Seda BAPOĞLU DÜMENÇİ¹, Emin DEMİR²

Gönderim Tarihi: 5 Ekim, 2021

Kabul Tarihi: 15 Nisan, 2022

Basım Tarihi: 31 Ağustos, 2022

Erken Görünüm Tarihi: 19 Temmuz, 2022

Öz

Amaç: Ülkemizde COVID-19 virüsü ile mücadele kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından alınan karar ile 16 Mart 2020 tarihinden itibaren okulların yüz yüze eğitimine ara verilmiş ve 1 Haziran 2020 tarihinde, pandeminin seyrine bağlı olarak yüz yüze eğitime devam etme kararı alınmıştır. Bu çalışmada, pandemi döneminde tam zamanlı olarak okul öncesi eğitime yüz yüze devam eden çocukların pandemi algısını belirlemek amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışma kapsamında çocukların pandemi algısına yönelik olarak nitel araştırma yöntemlerinden tek araçsal durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Veri toplama aracı olarak görüşme formları ve çocuk resimleri kullanılmıştır.

Bulgular: Elde edilen bulgular pandemi sürecine dair çocukların yaşadıkları değişim ve tepki başlıkları altında incelenmiştir. Değişim başlığına yönelik temalar incelendiğinde pandeminin getirdiği maske, mesafe, artan hijyen gereksinimin yanı sıra çocukların yaşamını etkileyen okula oyuncak getirmeme, etkinliklerin yapılmaması gibi çeşitli temalar elde edilmiştir. Tepki başlığında ise korku, merak, üzüntü, şaşkınlık temaları ortaya çıkmıştır.

Sonuç: Pandemi yetişkinlerde olduğu gibi çocukların da günlük yaşamını derinden etkilemiştir. Okul öncesi kuruma devam eden çocukların yaşadıkları değişim ve verdikleri tepkiler bağlamında psikososyal desteğe ihtiyaç duydukları söylenebilir.

Anahtar kelimeler: pandemi, okul öncesi, algı, COVID-19.

¹S. Seda BAPOĞLU DÜMENÇİ (Sorumlu Yazar). Uluslararası Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Öğretmenliği Programı, Girne-KKTC, sedabap@hotmail.com.

²Emin DEMİR. Tarsus Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Mersin-Türkiye, emindemir@tarsus.edu.tr.

Investigation of Pandemic Perceptions of Children Attending Preschool Education During the COVID-19 Pandemic Process

S. Seda BAPOĞLU DÜMENÇİ¹ , Emin DEMİR²

Submission Date: 5th September, 2021

Acceptance Date: 15th April, 2022

Pub.Date. 31st August, 2022

Onlinefirst Date: 19th July, 2022

Abstract

Objective: With the decision taken by the Ministry of National Education within the scope of combating the COVID-19 virus in our country, face-to-face education was suspended as of March 16, 2020, and it was decided to continue face-to-face education on June 1, 2020, depending on the course of the pandemic. In this study, it was aimed to determine the perception of the pandemic of the children who attended full-time preschool education face-to-face during the pandemic period.

Materials and Methods: Within the scope of the study, one instrumental case study design, one of the qualitative research methods, was preferred for the pandemic perception of children.. Interview forms and pictures of children were used as data collection tools.

Results: The findings were examined under the headings of change and reaction experienced by children regarding the pandemic process. When the themes related to the change title were examined, various themes such as the mask brought by the pandemic, the distance, the increasing need for hygiene, as well as not bringing toys to school and not doing activities, which affect the lives of children, were obtained. In the response title, the themes of fear, curiosity, sadness and surprise emerged.

Conclusion: The pandemic has deeply affected the daily life of children as well as adults. It can be said that children attending pre-school institutions need psychosocial support in the context of the changes they experience and their reactions.

Keywords: pandemic, preschool, perception, COVID-19.

¹S. Seda BAPOĞLU DÜMENÇİ (Corresponding Author). Final International University, Faculty of Education, Department of Elementary Education, Preschool Education Program, Girne -TRNC, sedabap@hotmail.com.

²Emin DEMİR. Tarsus University, Faculty of Health Sciences, Department of Child Development, Mersin-Turkey, emindemir@tarsus.edu.tr.

Giriş

COVID-19 virüsünün küresel çapta bir hastalık olması sebebiyle Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilmiş ve günlük yaşamın her alanında çeşitli önlemler alınmıştır. Bu önlemlerden birisi, çocukların yakın temasta bulunmalarını engellemek, viral bulaşıcılığın artmasını önlemek, virüs taşıyıcısı konumunda olmamak gibi nedenlerden dolayı yüz yüze gerçekleştirilen eğitim ve öğretim faaliyetlerine ara verilmesidir. Özellikle okulların salgınlarda kilit noktada olduğu ve pandeminin yayılmasındaki en büyük etkenlerden biri olduğu düşünülmektedir (Germann ve ark., 2019). Bu salgın sırasında okula gitmeyen 1,6 milyar gençle, dünya çapında eğitimde bir kesinti yaşanmış ve öğretim yöntemleri çeşitli şekillerde yeniden düzenlenmiştir (Zhao, 2020). Salgın durumundaki etkiyi en aza indirmek için dünyada olduğu gibi ülkemizde de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından alınan karar ile yüz yüze eğitime ara verilerek, uzaktan eğitim çalışmaları başlatılmıştır (MEB, 2020). Ülkemizde de pandemi sebebiyle örgün eğitime ara verilmesiyle, dijital eğitim platformu olan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ile Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) iş birliği neticesinde uzaktan eğitime geçilmiştir. Pandemi sebebiyle sosyal yaşamda meydana gelen ani değişimler, kısıtlamalar ve mahrum kalma durumlarının, çocukların ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olduğu görülmüştür (Phelps ve Sperry, 2020). Uzaktan eğitim kapsamında yapılan çalışmalar, anaokulları ve ilkokullar için yeterince etkili olamadığını göstermekle birlikte (Olisah Kingsley ve Mohamed Ismail, 2015), çocukların sosyal duygusal gelişimleri için akranlarından uzun süre ayrı kalmaları yüksek anksiyete, depresyon riskine neden olabilmektedir (Xie, Wu, ve Shen, 2019; Zhou ve ark., 2020). Okullar, sosyal aktivite ve etkileşimin merkezleridir. Okulların kapanması durumunda, birçok çocuk ve genç, öğrenme ve gelişme için gerekli olan sosyal temastan mahrum kalmakta, bu durumda sosyal izolasyona neden olabilmektedir (Chang ve Satako, 2020). Özellikle erken çocukluk döneminde pandemiyle ilişkili olarak sosyal duygusal davranış sorunlarının arasında biberon kullanımı, parmak emme, gelişim düzeyiyle uyumu olmayan bazı davranışların yanı sıra kazanılan davranışların kaybı gibi regresyon, ebeveyn den ayrılamama gibi durumların gözlenebileceği belirtilmektedir (Imran, Zeshan ve Pervaiz, 2020). Örgün eğitime ara verilmesi nedeniyle çocukların ve gençlerin sosyal etkileşimlerinin azalması sonucunda gelişim dönemlerine göre farklı etkiler gösterebilmektedir.

COVID-19 salgınının birincil etkisi olarak toplumun risk grubunda olan yaşlılara odaklanması, çocukların eğitim ve öğretim faaliyetlerinin kesintiye uğraması ve psikososyal gereksinimlerinin çoğu zaman göz ardı edilmesine neden olabilmektedir (Akoğlu ve Karaaslan, 2020). Salgın hastalığın yayılımının engellenmesi sırasında getirilen kurallar arasında

Çocukların COVID-19'a İlişkin Algıları *Children's Perceptions of COVID-19*

çocukların sokağa çıkma yasağı, açık havada oyun oynamaktan ve arkadaşlarıyla vakit geçirme fırsatından yoksun kalan çocuklar daha önce karşılaşmadıkları bir kısıtlanma durumu yaşamışlardır. Bu durum, çocukların fiziksel ve zihinsel sağlıkları için ciddi sonuçlara yol açabilecek uzun bir hareketsizlik ve oyun kısıtlaması döneminin başlangıcı olarak yer almıştır (Graber ve ark., 2021). Bu olumsuz etkileri en aza indirmek için; okul öncesi ve ilkökul çağı çocuklarının hastalıktan daha az etkilenmesi ve uzaktan eğitimin bu yaş grubu çocuklar üzerinde yeterli etkisi olmaması sebeplerinden dolayı, çocuklar için okulların yeniden açılması acil bir öncelik olarak yer alıp (Silverman, Sibbald ve Stranges, 2020), ülkemizde de 01 Haziran 2020 tarihinden itibaren okul öncesi eğitim kurumlarında yüz yüze eğitime devam edilmesi kararı verilmiştir. Alınan tedbirlerle birlikte çocukların rutinlerinin devam ettirilmesinin, çocukların salgın sürecini daha kolay atlatalmasına yardımcı olabileceği ifade edilmektedir (Aral, Aysu ve Kadan, 2020). Bu bağlamda araştırmanın temel sorusunu “pandemi döneminde tam zamanlı olarak okul öncesi eğitime yüz yüze devam eden çocukların pandemiye ilişkin algıları nelerdir?” olarak ifade edilebilir. Temel soruya ilişkin oluşturulan alt sorular ise şu şekildedir.

1. Çocukların gözünden COVID-19 nedeniyle okul hayatlarında yaşanan değişimler nelerdir?
2. Çocuklar COVID-19 nedeniyle yaşanan değişimlere nasıl tepki vermektedir?
3. Çocukların COVID-19 ile ilgili düşünceleri yaptıkları resimlerine nasıl yansımaktadır?

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada COVID-19 salgın sürecinde okul öncesi eğitime devam eden çocukların pandemi algısının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla araştırmada araştırma yöntemlerinden tek araçsal durum çalışması ile tasarlanmıştır. Tek araçsal durum çalışması problem durumunu belirli sınırlar çerçevesinde detaylı olarak ele alma fırsatı sunmaktadır (Stake, 1995). Araştırma bağlamında COVID-19 salgın sürecinde okul öncesi eğitime devam eden çocukların pandemi algısı problem durumunu detaylı olarak inceleme amacına katkı sağlamaktadır. Tek araçsal durum çalışmasında kritik bir durum gerekçe gösterilip bu gerekçeler çerçevesinde bütüncül tek durum analizi ile araştırma yolu seçilmiş olup bütüncül durum analizi farklı verilerin bir arada kullanımına imkan sağlamaktadır (Yin, 1984).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Çalışma grubuna yönelik temel ölçüt çocukların pandemi sürecinde eğitimin devam etmesidir. 16.03.2020 tarihi itibari ile COVID-19 virüsünden korunma ve tedbir amaçlı Milli Eğitim Bakanlığı ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından alınan karar uyarınca; eğitim-öğretime ara verildiği için Kreş ve Anaokulları tatil edilmiş, 01 Haziran 2020 tarihinde yeniden eğitim-öğretime başlanmıştır. 26.04.2021 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Kabinesinde alınan kararlar doğrultusunda 29 Nisan 2021 tarihinden 17 Mayıs 2021 tarihine kadar eğitim ve öğretime ara verilmiştir. Kamu kurumları bünyesinde bulunan kreşler ve anaokulları bu kapanma tedbirleri dışında yüz yüze eğitime devam etmesi nedeniyle çalışmaya izin veren bir kamu kurum kreşine devam eden 62-77 aylık 17 çocuk çalışma grubunu oluşturmaktadır.

Tablo 1: Çocuklara ait demografik bilgiler

Çocuk	Yaş (ay cinsinden)	Kardeş sayısı	Okul öncesi ve kreş eğitim alma süresi (yıl)	Yakın Aile bireylerinde COVID-19 geçirme durumu
Ç-1	75	-	3	Hayır
Ç-2	70	-	4	Evet
Ç-3	74	1	4	Hayır
Ç-4	76	1	4	Evet
Ç-5	75	1	5	Evet
Ç-6	72	1	3	Evet
Ç-7	77	1	3	Hayır
Ç-8	69	-	3	Hayır
Ç-9	64	1	3	Hayır
Ç-10	66	1	3	Hayır
Ç-11	62	2	2.5	Hayır
Ç-12	67	1	2	Hayır
Ç-13	70	1	2	Hayır
Ç-14	69	-	3	Hayır
Ç-15	66	-	3	Hayır
Ç-16	64	-	3	Hayır
Ç-17	69	1	3	Hayır

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu ve çocukların pandemiye ilişkin düşüncelerini yansıtmalarını istenilen resimler kullanılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olup iki kısımdan oluşmuştur. İlk bölümde çocuğa ait demografik bilgilerden oluşan kısım, ikinci bölüm ise COVID-19 salgınına ilişkin düşünceleri, tepkileri ve eğitim hayatında yaşanan değişimlere

Çocukların COVID-19'a İlişkin Algıları *Children's Perceptions of COVID-19*

ilişkin sorular yer almıştır. Görüşme formu hazırlanırken ilgili literatür taranmış olup soruların kolaylıkla anlaşılmasına, soru içerisinde birden fazla soru yer almamasına ve tek bir konuyu ele almasına özen gösterilmiştir. Görüşme formunda “COVID-19 salgını deyince aklına neler geliyor?”, “COVID-19 salgını boyunca neler hissettin?”, “COVID-19 salgınıyla birlikte okulda değişiklikler oldu mu? Bu değişikliklerden bahsedebilir misin?” soruları yer almaktadır.

Çalışma grubunu oluşturan çocuklara “COVID-19 virüsü denilince aklına ne geliyor?” ifadesi yöneltmiş olup cevaplarını resmetmeleri istenmiştir. Çocuklara renkli boya kalemleri ve beyaz A4 kâğıdı verilmiştir. Çalışmaları bitinceye kadar istedikleri kadar süre kullanabilecekleri bildirilmiş, çocuklar resimlerini yapmaları için teşvik edilmiştir. Resimlerin değerlendirilmesinde ise çiz ve anlat tekniğinden yararlanılmıştır. Daha sonra çocuklardan yaptıkları resmi anlatmaları ve ifadelerinin de araştırmacılar tarafından not edilmesi sağlanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma yürütülmesinde yasal süreçler izlenmiştir. Etik kurul onayı (Tarsus Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu, 2021/30 sayılı karar) ve ilgili kurum izni alındıktan sonra ebeveynlere araştırma hakkında bilgilendirme formu sunulmuş olup ayrıca sözel bilgilendirme de yapılmıştır. Bununla birlikte çocuklara da çalışmaya ilgili olarak kendilerine soruların yönelteceği ve resim yapmaları isteneceği ile ilgili belirtilmiştir. Çalışmaya katılmak istemeyen çocuklar araştırma sürecine dahil edilmemiştir.

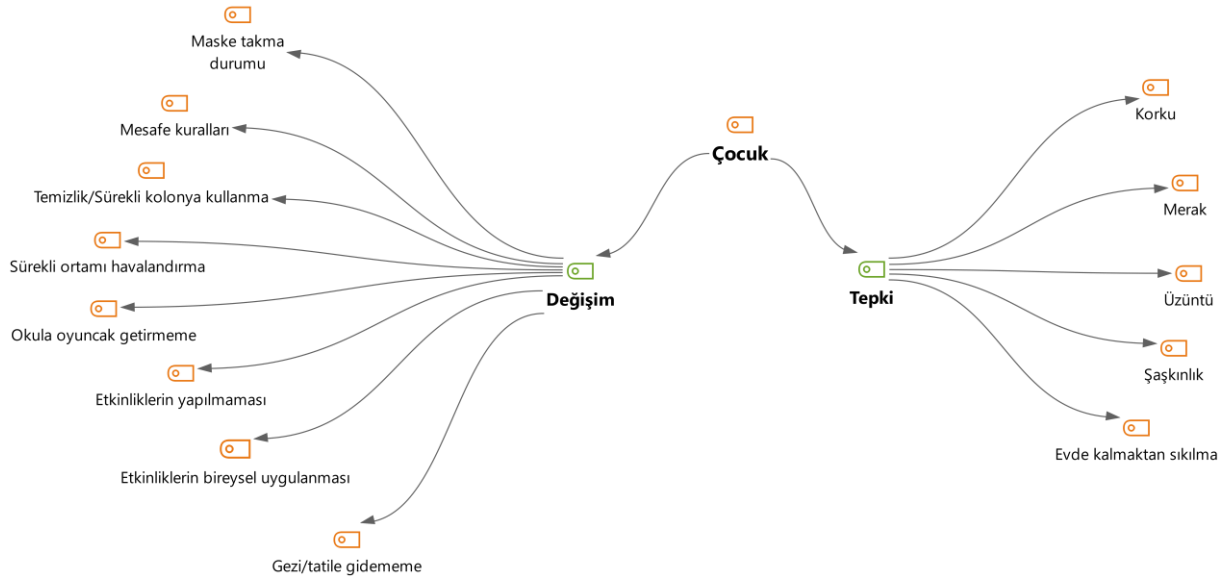
Veriler 2021 yılının Temmuz ve Ekim ayları arasında çocuğun devam ettiği okulda sınıf dışında çocuğun kendini rahat ifade edebileceği bir ortamda sınıf öğretmenin de katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmede notlar alınarak görüşme formlarından elde edilen veriler, belirlenen temalara göre işlenerek içerik analizleri yapılmış, doğrudan alıntılarla bulgular yorumlanmıştır. Verilerin analizinde MAXQDA 20 nitel veri analiz programı kullanılmış olup çocuklara ait görüşme formları Ç1, Ç2, Ç3 şeklinde kodlanarak ifade edilmiştir. Görüşmeler ve resimlerden elde edilen verilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasında ise içerik analizi ile kod ve temalarla elde edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). İçerik analizi sürecinde verilerin içerisinde bulunan gerçekleri belirledikten sonra birbirlerine benzeyen veriler bir bütün olarak sunmak amaçlanmaktadır. Elde edilen verilerin kodlanma işlemi tamamlandıktan sonra temalara saptanmış olup kodlamalar temalara göre yeniden gözden geçirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Verilerin analizinde görüşmelerden elde edilen bulgular ve çocukların çizimlerinden elde edilen veriler bütüncül olarak analiz edilmiş olup bulgular doğrudan alıntılarla desteklenerek sunulmaktadır.

Bulgular

Bu araştırmada COVID-19 salgını sürecinde okul öncesi eğitime devam eden çocukların pandemi algısının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu bölümde araştırmada sonucunda elde edilen bulgular çocuklarla yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular ve çocukların yaptıkları resimlerden elde edilen bulgular olmak üzere iki başlıkta sunulmaktadır.

a) Çocuklarla Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

Yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla pandemi sürecinde okul öncesi eğitime devam eden çocuklarının pandemiye ilişkin yaşadıkları değişimler ve verdikleri tepkilere ilişkin bulgular Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1: Çocukların pandemi dönemiyle ilgili yaşadıkları değişim ve tepkilere ilişkin elde edilen temalar

Çocuklarla yapılan görüşmeler sonrasında elde edilen, pandemi sürecinde yaşadıkları değişimler ve pandemiye karşı verdikleri tepkilerle ilgili bulgular şekil 1'de sunulmuştur. Çocukların pandemi sürecinde yaşadıkları değişimlere ilişkin elde edilen temalara bakıldığında maske takma, mesafe kuralları, temizlik/sürekli kolonya kullanma, sürekli ortamı havalandırma, okula oyuncak getirmeme, etkinliklerin yapılmaması, etkinliklerin bireysel uygulanması ve gezi/tatile gidememe durumları çocuklar tarafından ifade edilmiştir. Elde edilen verilere göre;

Maske takma temasına yönelik olarak “..Hepimiz bir anda maske taktık, herkesin bir maskesi var ve gün içinde değiştiriyoruz..(Ç4)” şeklinde düşüncelerini belirtirken, *mesafe*

Çocukların COVID-19'a İlişkin Alguları
Children's Perceptions of COVID-19

kuralları temasına yönelik çocuklardan birisi “..Mesafe önemli çok fazla arkadaşlarımla yanak yanağa gelmememiz gerekli..(Ç13)” biçiminde yaşadığı değişimleri vurgulamıştır. **Temizlik/sürekli kolonya kullanma** temasına ilgili olarak bir çocuk düşüncelerini “..Temizlik önemli sürekli ellerimi yıkıyorum ve bunun için artık sabun kullanıyorum çünkü ellerimde kuruma oldu..(Ç9)” şeklinde ifade ederken, **sürekli ortamı havalandırma** temasıyla ilgili olarak bir çocuk düşüncelerini “..Okulda sürekli sınıfı havalandırıyoruz..(Ç4)” şeklinde belirtmiştir. Pandemiyle birlikte çocukların yaşadığı ve hayatlarında değişime neden olduğunu belirttikleri **Okula oyuncak getirmeme** temasına yönelik olarak bir çocuk düşüncelerini “..Okulda en sevdiğim arkadaşlarıma oyuncaklarımızı getiriyorduk artık getiremiyoruz..(Ç10)” diye ifade etmiştir. Pandemi dönemiyle birlikte bazı etkinliklerde temasın fazla olması nedeniyle okullar branş dersleri ve diğer etkinlikleri ertelemek durumunda kalmıştır. Bu bağlamda ortaya çıktığı düşünülen **Etkinliklerin yapılmaması** temasına yönelik olarak çocuklardan birisi düşüncelerini “..Eskiden okulda bir sürü ders olurdu artık olmuyor, mesela seramik dersi vardı ben çok seviyordum..(Ç16)” biçiminde belirtmiştir. Virüsün yayılımını azaltmak için eğitimcilerin küçük grup etkinlikleri ya da bireysel çalışmaların tercihiyle ilgili olarak **Etkinliklerin bireysel uygulanması** temasına yönelik olarak “..Etkinliklerde bir arada çalışmıyoruz eskisi gibi. Herkes kendi başına çalışıyor..(Ç7)” diyerek düşüncelerini söylemiştir. Pandemiyle birlikte hareketliliğin azalmasıyla **Gezi/Tatile gidememe** temasıyla ilgili olarak “..Şehir dışında otellere gidiyorduk artık gidemiyoruz..(Ç14)” biçiminde paylaşımda bulunmuştur.

Çocukların pandemiye karşı verdikleri tepkilere ilişkin elde edilen temalar incelendiğinde korku, merak, üzüntü, şaşkınlık yaşadıkları ve evde kalmaktan sıkılmaya ilişkin temalar elde edilmiştir. **Korku** temasına örnek olarak “..İlk başta şaşırdım hepimiz evimizdeydik sonra da korktum çünkü tüm dünyaya yayıldı. Ben uzun süreceğini düşünüyorum..(Ç16)” şeklinde tepkisini belirtmiştir. **Merak** temasına yönelik olarak “..Çok merak ettim çünkü ilk başlarda her gün değişik şeyler oluyordu. Bir sürü yeni fikirler çıktı..(Ç4)” biçiminde tepkisini vurgularken pandemi nedeniyle okul değişikliği yapmak zorunda kalan çocuk **Üzüntü** temasına yönelik olarak “..Üzgündüm çünkü bazı okullar kapandı ve benim de okulum değişti..(Ç3)” diyerek verdiği tepkiyi söylemiştir. Çocuklardan birisi **Şaşkınlık** temasına örnek olarak tepkilerini “..Biraz şaşırdım çünkü insanlar çok hızlı hasta oldu. Sonra birden yasaklar çıktı..(Ç7)” şeklinde ifade etmiştir. Yasaklar nedeniyle **Evde kalma** zorluluğunu ortaya çıkarmış olup çocuklar sıkıldıklarını belirtmiştir. Bu temaya yönelik olarak çocuk tepkilerini “..Okula gelebiliyorum ama alışveriş merkezlerine, parkalara gidemiyorum. Sürekli evde boş boş oturmaktan sıkıldım..(Ç11)..” ifade ederken başka bir çocuk ise “..Evde çok uzun süre

oturunca sıkılıyorum, dışarı çıkmak da yasak olduğu için sorun oluyor hep..(Ç15)” şeklinde tepkilerini belirtmiştir.

b) Çocukların Yaptıkları Resimlerden Elde Edilen Bulgular

Çalışma grubunda yer alan çocuklara “COVID-19 virüsü denilince aklına ne geliyor?” sorusu yöneltilmiş olup çocukların çizimlerine dair anlatımlarına ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Çocukların çizdikleri resimlerden elde edilen temalara ait istatistikler

Durum	Sayı	f
Maske takma zorunluluğu	8	27,58
Kısıtlanma (Dışarı çıkamama, şehir değiştiremememe, AVM’ye gidememe, okul değişikliği vb.)	8	27,58
Duygu durumları (Korku, kaygı ve üzüntü)	6	20,68
Mesafe zorunluluğu (Sarılamamak, grup etkinlikleri vb.)	5	17,24
Yoğun market alışverişi	1	3,44
Yoğun temizlik	1	3,44
Toplam	29	100

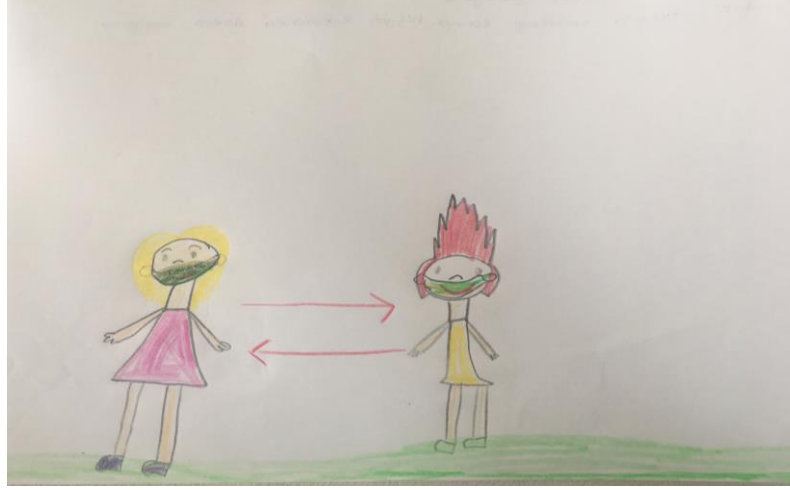
Çalışma kapsamında veya bu araştırma kapsamında “COVID-19 virüsü” denilince akla ilk gelen şeyin ne olduğunu ve çizdikleri resim yorumlarının ortak dağılım sonuçları kapsamında %27,58’i maske takma zorunluluğu, %27,58’i Kısıtlanma (Dışarı çıkamama, şehir değiştiremememe, alışveriş merkezine gidememe, okul değişikliği vb.), %20,68’i Duygu durumları (Korku, kaygı ve üzüntü), %17,24’ü Mesafe zorunluluğu (Sarılamamak, grup etkinlikleri vb.), %3,44’ü yoğun market alışverişi, %3,44’ü yoğun temizlik kavramları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Çocukların çizmiş oldukları resimler ve yorumları incelendiğinde kısıtlamalar kapsamında sokağa çıkma yasaklarının çocukları etkilediği belirlenmiştir (Resim 1). Çocuklardan birisi (Ç4) çizdiği resmi anlatırken “Hafta sonları korona virüsten dolayı dışarı çıkamadığım için üzgünüm” ifadesini paylaşmıştır.

Resim 1: “Duygu durumları” temasına yönelik çizim (Ç4)

Çocukların COVID-19'a İlişkin Algıları Children's Perceptions of COVID-19

Resim 2'ye bakıldığında maske ve sosyal mesafenin çocukların resimlerine yansımaları görülmektedir. Resmi yapan çocuk (Ç6) düşüncelerini “Artık maske takmak zorundayız ve maske bizi koruyor en sevdiğim arkadaşlarımla bile sosyal mesafeye dikkat etmek zorundayım.” şeklinde dile getirmiştir.

Resim 2: “Maske takma zorunluluğu” temasına yönelik çizim (Ç6)

Resim 3 incelendiğinde pandemi döneminde yaşanan değişimlerin çocukların algısına yönelik olarak resmi yapan çocuk (Ç9) çizdiği resmi “Burası benim evim korona virüsten dolayı mahalledeki arkadaşlarımla görüşemiyorum, sarılmak istiyorum ama sarılamıyorum.” şeklinde anlatmıştır.

Resim 3: “Mesafe zorunluluğu” temasına yönelik çizim (Ç9)

Resim 4'te pandemi döneminde okul değişimi yaşayan çocuğa ait çizim görülmektedir. resmi yapan çocuk (Ç2) yaşadığı değişimi “*Korona virüsten dolayı okulumu değiştirmek zorunda kaldım. Eski okulumda maske takmıyordum.*” şeklinde açıklamıştır.

Resim 4: “Kısıtlanma” temasına yönelik çizim (Ç2)

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada COVID-19 salgını sürecinde okul öncesi eğitime devam eden çocukların pandemi algısının incelenmesi amaçlanmaktadır. Ülkemizde pandemi sebebiyle pek çok ülkede olduğu gibi uzaktan eğitime geçiş yapılmıştır. Pandemi sebebiyle birçok alanda yaşanan değişim, eğitim alanında da yaşanmaktadır. Zorunlu kapanmalar dışında, okul öncesi eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam eden eğitim kurumları arasında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kreş ve gündüz bakım evleri yer almaktadır. Pandemi kuralları adı altında eğitim ve öğretim faaliyetlerinde uyulması gereken kurallar eğitimin her kademesinde uygulanmaktadır. Bu noktadan hareketle çocukların pandemi kurallarına bağlı olarak yaşadıkları değişimler ve pandemi sürecine verdikleri tepkiler olarak iki ana başlık altında incelenmiştir. Bunun yanı sıra çocuk çizimlerinin yorumlanması neticesinde; Maske takma zorunluluğu, Kısıtlanma (Dışarı çıkamama, şehir değiştirememe, alışveriş merkezine gidememe, okul değişikliği vb.), Duygu durumları (Korku, kaygı ve üzüntü), Mesafe zorunluluğu (Sarılamamak, grup etkinlikleri vb.), Yoğun market alışverişi ve Yoğun temizlik temaları elde edilen sonuçlardandır. Bu durumda çocukların pandemi sebebiyle yeni durumlara karşı oldukça hassas davrandığı ama kuralları benimsedikleri ve eğitime devam etmeleri

Çocukların COVID-19'a İlişkin Algıları *Children's Perceptions of COVID-19*

durumunda pandeminin sosyal hayatlarındaki kısıtlanma durumlarına (Dışarı çıkamama, şehir değiştirememeye, alışveriş merkezine gidememe, okul değişikliği vb.) yer verdikleri görülmüştür. Bir çocuk “..Hepimiz bir anda maske taktık, herkesin bir maskesi var ve gün içinde değiştireyoruz..(Ç4)” ifadesi ile maske takma gibi pandemi kuralları ile okulda değişen durumu ifade etmektedir.

Pandemi sürecinde okul öncesi eğitime ara vermeden devam eden çocukların var olan değişime uyum sağlama sürecinde pandemi kuralları adı altında değişimler yaşadıkları ayrıca korku, merak, üzüntü, şaşkınlık ve sıkılma duygularını yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Aslında bu değişimler tüm dünyada yaşanan yeni duruma adapte olma süreci içerisinde yer almakta olup Pascarella ve arkadaşlarının (2020) da yaptıkları çalışmada belirttiği üzere, halk sağlığı yaklaşımlarının geliştirilmesi, sosyal ve davranışsal stratejilerle desteklenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Pandeminin başta çocuklar olmak üzere tüm toplum üzerindeki psikososyal olumsuz etkisinin azaltılmasında desteğe ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Korku, kaygı ve üzüntü duyguları çocuk resimlerinin analizinden elde edilen sonuçlar arasındadır. Zhao (2020), pandemi sürecine yönelik yapılan araştırmasında, Covid-19 sürecinin halkın genel kaygı düzeyini artırdığı, çocuklar arasında anksiyete ve depresyon gibi psikolojik sıkıntılar, çocukların okula bağlılıklarını kaybetmeye başladıkça artabileceğini ifade etmiştir. “..Üzgündüm çünkü bazı okullar kapandı ve benim de okulum değişti..(Ç3)” ifadesi ile pandemi sonucunda yaşanan zorunlu okul değişimine karşı olan tepkisini belirtmiştir. Pandeminin psikososyal zorlukların üstesinden gelinmesi sırasında çocukların izole bir yaşam sürdürmeleri ve var olan değişimlere ayak uymaları için eğitimlerine devam etmeleri kilit bir nokta oluşturmaktadır. UNESCO (2020)'nin da belirttiği üzere çocukların iletişim ve etkileşim becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini ve bu hususta çocukların izole olduklarında karşılaşılması muhtemel psikososyal zorlukların üstesinden gelmelerinin gerekliliğini vurgulamaktadır.

Çocuk resimlerinden elde edilen bulgulardan birisi de “Kısıtlanma (Dışarı çıkamama, şehir değiştirememeye, alışveriş merkezine gidememe, okul değişikliği vb.)” temasıdır. Özellikle çocukların gelişim alanları göz önüne alındığında, okul dışındaki aktivitelere gelen kısıtlamaların olumsuz etkilediğini, dünyanın dört bir yanındaki şehirlerde verilen sosyal mesafe ve evde kalma uyarıları, çocuklar arasında, özellikle de küçük apartmanlarda yaşayan kentsel alanlarda çocuklar için fiziksel aktivite fırsatlarını azaltmakta olduğu sonucunu desteklemektedir (Rundle ve ark., 2020).

Çocukların COVID-19'a İlişkin Alguları *Children's Perceptions of COVID-19*

Virüsün yeni veya artan sıklıktaki komplikasyon risklerinin yanı sıra çocukların dışarı çıkmaya yönelik kısıtlamaları ve okul kapanmasından kaynaklanan psikolojik, sosyal ve eğitimsel komplikasyon risklerini göz önünde bulundurmak gerekmektedir (Silverman ve ark., 2020). Pandemi döneminde eğitime devam eden çocukların pandemiye ilişkin düşünceleri arasında uyulmakta zorunlu kuralların getirdiği kısıtlılıklar yer almaktadır. “..Okulda en sevdiğim arkadaşlarıma oyuncaklarımızı getiriyorduk artık getiremiyoruz..(Ç10)” ifadesi ile yeni kurallara olan uyumun da bir göstergesi sayılabilir. Çocukların gelişim düzeylerine uygun bir şekilde açıklamaların yapılması çocukların uyum sağlama düzeyini arttırabilir.

Eğitim ortamlarından uzakta kalınması sosyal duygusal gelişimleri, zihinsel, fiziksel gelişimi sekteye uğrayabilmekte ve şiddete maruz kalabilmekte hatta yemek dahil destek hizmetlerine erişimin azalmasına sebep olabilmekte (Bonell ve ark., 2020) bunun sonucunda gelişim ve öğrenme süreçleri yeterince desteklenmemektedir (Dünya Bankası, 2020; Giannini ve Lewis, 2020; UNESCO, 2020). Eğitimin etkilerinin uzun soluklu olduğu düşünüldüğünde ve daha uzun bir zaman dilimi boyunca virüsle yapılan mücadeleler de göz önünde alındığında, eğitimin ilk kademesi olan okul öncesi eğitime devam eden çocukların pandeminin etkilerini kısıtlandıkları alanlarla ifade etmelerinin yanı sıra devam etmeyerek ya da edemeyerek sosyal duygusal gelişimleri, zihinsel, fiziksel gelişimi sekteye uğrayabilmekte ve şiddete maruz kalabilmekte hatta yemek dahil destek hizmetlerine erişimin azalmasına sebep olabilmektedir (Bonell ve ark., 2020).

Çalışmada okul öncesi eğitime devam eden çocukların pandemiye kısıtlandıkları okul dışındaki çevre ve sosyal alanlar ile ifade ettikleri görülmektedir. “..Evde çok uzun süre oturunca sıkılıyorum, dışarı çıkmak da yasak olduğu için sorun oluyor hep.. (Ç15)” şeklindeki tepkisi ve çocuk çizimlerinden elde edilen “yoğun market alışverişi” ve “yoğun temizlik” temalarının da yer aldığı belirlenmiştir. Erken çocukluk dönemindeki eğitimin, çocukların gelecekteki davranışlarını ve başarılarını etkileyen önemli bir faktör olduğu bilinmektedir (Young, 2002). Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile çocukların duygularını destekleyici davranabildikleri, duygularını ifade edebilmede sorun yaşamadıkları ve bu süreçten ve etkinliklerden çocukların keyif aldıkları belirlenmiştir (Aral ve ark., 2021). Fakat uzaktan eğitimin çocukların özellikle sosyal ve duygusal gelişim becerilerini desteklemekte yetersiz kalabildiği, pandemi sürecinde okul öncesi eğitimde uzaktan eğitim sürecine dahil edilen çocukların ebeveynlerinin de eğitimden memnun olmadıkları (Konca ve Çakır, 2021) ve uzaktan eğitim sürecinde okul öncesi eğitim için sağlanan içeriklerin çocukların akademik, duygusal ve sosyal gelişimlerini destekleyecek materyal ve içerik yönünden eksik olduğu

Çocukların COVID-19'a İlişkin Algıları *Children's Perceptions of COVID-19*

düşünülmektedir (Akkaş Baysal ve ark., 2020). Bu noktadan hareketle uzaktan eğitim çalışmalarının gelişim alanlarının tamamına yönelik olarak yapılandırılması gerektiği ifade edilebilir.

Çalışma sonuçları itibariyle, okul öncesi eğitime devam eden çocukların pandeminin etkilerini kısıtlandıkları durumlar adı altında maske takma, mesafe ve hijyen kuralları olarak ifade etmişlerdir. Pandemi gibi kitlesel anlamda zor günler geçirilen durumlarda çocukları eğitimden mahrum etmeyerek okula devamlılıklarının sağlanması da önem arz etmektedir. Bu gibi dönemlerde yaşanan olumsuz durumların üstesinden gelmek için var olan sorunlar bilimsel yöntemlerle tespit edilmeli ve eğitimde devamlılığın sağlanması için özellikle erken çocukluk dönemi eğitime devamlılık sağlanmalıdır.

Pandemi sürecinde okul öncesi eğitime ara vermeden devam eden öğrencilerin yaşadıkları zorunlu değişimi ve kuralları ifade ettikleri görülmektedir. Bu durum incelenen konunun hızlı değişimi ile uyum sağlayabildikleri ve pandemiye bağlı diğer alanda yaşanan kısıtlamalardan rahatsızlık duyduklarını ve bu durumun da çocuklarda kaygı ve üzüntüye neden olduklarını ifade etmişlerdir. Çocuklarda görülmesi muhtemel bu duygu durumlarının yönetiminin sağlanması ve gerekli rehberliğin yapılmalıdır. Ayrıca ebeveynlere yönelik aile eğitimi çalışmalarının yapılarak çocuklara rehberlik etmeleri noktasında destek sağlanmalıdır.

Pandeminin etkilerinin uzunlamasına incelemek, gelecekteki araştırmalarda pandemi döneminde okul öncesi eğitime devam eden ve edemeyen çocukların pandemiye ilişkin algıları karşılaştırılabilir. Bunun tanında Seçilen örnekleme kamusal kurum kreşimin sosyo ekonomik düzeyi göz önüne bulundurulduğunda farklı çalışma grupları ile çalışmanın değerlendirilmesi önerilebilir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Akkaş Baysal, E., Ocak, G., & Ocak, İ. (2020). Covid-19 salgını sürecinde okul öncesi çocuklarının EBA ve diğer uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin ebeveyn görüşleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 6(2), 185-214. <https://doi.org/10.47615/issej.835211>
- Akoğlu, G., & Karaaslan, B.T. (2020). Covid-19 ve izolasyon sürecinin çocuklar üzerindeki olası psikososyal etkileri. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 99-103.
- Aral, N., Aysu, B., & Kadan, G. (2020). Covid 19 sürecinde çocuklar: gelişimsel ihtiyaçlar ve öneriler. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(2), 360-379.
- Aral, N., Fındık, E., Öz, S., Karataş, B. K., Güneş, L. C., & Kadan, G. (2021). Covid 19 pandemi sürecinde okul öncesi dönemde uzaktan eğitim: deneysel bir çalışma. *Turkish Studies - Education*, 16(2), 1105-1124. <https://dx.doi.org/10.47423/TurkishStudies.49289>
- Baker, J. (2020). The kids who will never return to school after COVID-19. <https://www.smh.com.au/national/the-kids-who-will-never-return-to-school-after-covid-19-20200411-p54j0e.html>
- Basilaia, G., & Kvavadze, D. (2020). Transition to online education in schools during a sars-cov-2 coronavirus (covid-19) pandemic in georgia. *Pedagogical Research*, 5(4), 1-9. <https://doi.org/10.29333/pr/7937>
- Bonell, C., Melendez-Torres, G. J., Viner, R. M., Rogers, M. B., Whitworth M, Rutter, H., Rubin G. J., & Patton, G. (2020). An evidence-based theory of change for reducing SARSCoV-2 transmission in reopened schools. *Health & Place*, 64, 1-6. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2020.102398>
- Davies, N.G., Klepac, P., Liu, Y., Prem, K., Jit, M., CMMID COVID-19 working group & Eggo, R. M. (2020). Age-Dependent effects in the transmission and control of COVID-19 epidemics. *Nature Medicine*, 26, 1205-1211. <https://doi.org/10.1038/s41591-020-0962-9>
- Drane, C. F., Vernon, L., & O'Shea, S. (2020). Vulnerable learners in the age of COVID-19: A scoping review. *Australian Educational Researcher*, 48, 585-604. 1–20. <https://doi.org/10.1007/s13384-020-00409-5>
- Dunn, C. G., Kenney, E., Fleischhacker, S. E., & Bleich, S. N. (2020). Feeding low-income children during the Covid-19 pandemic. *The New England Journal Of Medicine*, 382. <https://doi.org/10.1056/NEJMp2005638>
- Dünya Bankası. (2020). The COVID-19 pandemic: Shocks to education and policy responses. <https://www.worldbank.org/en/topic/education/publication/the-covid19-pandemic-shocks-to-education-and-policy-responses>
- Fegert, J. M., Kehoe, L. A., Vitiello, B., Karwautz, A., Eliez, S., Raynaud, J. P. ve arkadaşları (2020). COVID-19: services must remain active, we must communicate with networking partners and avoid further closure of psychiatric units. <https://www.escap.eu/resources/coronavirus/covid-19-policy-position-statement>
- Fegert, J., & Schulze, U. (2020). COVID-19 and its impact on child and adolescent psychiatry – a German and personal perspective. *Irish Journal of Psychological Medicine*, 37(3), 243-245. <https://doi.org/10.1017/ipm.2020.43>
- Germann, T. C., Gao, H., Gambhir, M., Plummer, A., Biggerstaff, M., Reed, C. ve arkadaşları (2019). School dismissal as a pandemic influenza response: When, where and for how long?, *Epidemics*, 28. <https://doi.org/10.1016/j.epidem.2019.100348>
- Giannini, S., & Lewis, G. S. (2020). Three ways to plan for equity during the coronavirus school closures. <https://gemreportunesco.wpcostaging.com/2020/03/25/three-ways-to-plan-for-equity-during-the-coronavirus-school-closures/#more-12770>
- Graber, K. M., Byrne, E. M., Goodacre, E. J., Kirby, N., Kulkarni, K., O'Farrelly, C., & Ramchandani, P. G. (2021). A rapid review of the impact of quarantine and restricted environments on children's play and the role of play in children's health. *Child: Care, Health and Development*, 47(2), 143-153. <https://doi.org/10.1111/cch.12832>
- Imran, N., Zeshan, M., & Pervaiz, Z. (2020). Mental health considerations for children & adolescents in COVID-19 Pandemic. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 36 (COVID19-S4). <https://dx.doi.org/10.12669%2Fpjms.36.COVID19-S4.2759>

Çocukların COVID-19'a İlişkin Alguları
Children's Perceptions of COVID-19

- Joyce, H., & Early, T. (2014). The impact of school connectedness and teacher support on depressive symptoms in adolescents: a multilevel analysis. *Child Youth Services*, 39, 101–7. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2014.02.005>
- Konca, A. S., & Çakır, T. (2021). Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile okul öncesi eğitimden ilkokula geçiş hakkında veli görüşleri. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(2), 520-545. <https://doi.org/10.33308/26674874.2021352307>
- Meloy, B., Gardner, M., & Darling-Hammond, L. (2019). Untangling the evidence on preschool effectiveness: insights for policymakers. <https://learningpolicyinstitute.org/product/untangling-evidence-preschool-effectiveness-brief>
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020). Uzaktan eğitim sürecinin detayları. <https://www.meb.gov.tr/uzaktan-egitim-surecinin-detaylari/haber/21990/tr>
- Olisah Kingsley, S., & Mohamed Ismail, Z. (2015). Web based e-learning system for pre-school kids. *International Journal of Information System and Engineering*, 3(1). <https://doi.org/10.24924/ijise/2015.11/v3.iss1/219.232>
- Pascarella, G., Strumia, A., Piliago, C., Bruno, F., Del Buono, R., & Costa, F. (2020). COVID-19 diagnosis and management: a comprehensive review. *Journal of Internal Medicine*, 288, 192-206. <https://doi.org/10.1111/joim.13091>
- Phelps, C., & Sperry, L. L. (2020). Children and the COVID-19 pandemic. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 12(S1), 73–75. <https://doi.org/10.1037/tra0000861>
- Pikulski, P., Pella, J., Casline, E.P., Hale, A. E., Drake, K., & Ginsburg, G. S. (2020). School connectedness and child anxiety. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools*, 1–12. <http://dx.doi.org/10.1017/jgc.2020.3>
- Rundle, A. G., Park, Y., Herbstman, J. B., Kinsey, E. W., & Wang, Y. C. (2020) COVID-19 related school closings and risk of weight gain among children. *Obesity*, 28, 1008-1009. <https://doi.org/10.1002/oby.22813>
- Sevilla, A., & Smith, S. (2020). Baby steps: the gender division of childcare during the COVID-19 pandemic. *Oxford Review of Economic Policy*, 36(1), 169–186. <https://doi.org/10.1093/oxrep/graa027>
- Silverman, M., Sibbald, R., & Stranges, S. (2020). Ethics of COVID-19-related school closures. *Canadian Journal of Public Health*, 111, 462–465. <https://doi.org/10.17269%2Fs41997-020-00396-1>
- Stake, R. E. (1995). *The art of case study research*. Sage.
- UNESCO. (2020). 10 recommendations to ensure that learning remains uninterrupted. <https://en.unesco.org/news/covid-19-10-recommendations-plan-distance-learning-solutions>
- UNICEF. (2020). COVID-19: Protecting children from violence, abuse and neglect in the home. <https://www.unicef.org/media/68711/file/COVID-19-Protecting-children-from-violence-abuse-and-neglect-in-home-2020.pdf>
- Viner, R. M., Bonell, C., Drake, L., Jourdan, D., Davies, N., Baltag, V. ve arkadaşları (2021). Reopening schools during the COVID-19 pandemic: governments must balance the uncertainty and risks of reopening schools against the clear harms associate with prolonged closure. *Archives of Diseases in Childhood Month*, 106(2), 111-113. <https://dx.doi.org/10.1136%2Farchdischild-2020-319963>
- Xie, Y., Wu, J., & Shen, G. (2020). Posttraumatic growth in Tibetan adolescent survivors 6 years after the 2010 Yushu earthquake: Depression and PTSD as predictors. *Child Psychiatry & Human Development*, 51(1), 94-103. <https://doi.org/10.1007/s10578-019-00913-5>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. (1984). *Case study research: Design and methods*. (3. Basım). Sage Publications.
- Young, M. E. (2002). *From Early Child Development to Human Development*. The World Bank.
- Zhao, Y. (2020). COVID-19 as a catalyst for educational change. *Prospects*, 49, 29–33. <https://doi.org/10.1007/s11125-020-09477-y>

Çocukların COVID-19'a İlişkin Algıları
Children's Perceptions of COVID-19

Zhou, S. J., Wang, L. L., Yang, R., Yang, X. J., Zhang, L. G., Guo, Z. C. ve arkadaşarı (2020). Sleep problems among Chinese adolescents and young adults during the coronavirus-2019 pandemic. *Sleep medicine*, 74, 39-47. <https://doi.org/10.1016/j.sleep.2020.06.001>